

ÇANKIRI'DA TARIM

İl ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Çankırı İli arazi dağılımı ve sulanabilir tarım alanı şu şekildedir.

ÇANKIRI İLİ ARAZİ DAĞILIMI

KULLANIM ŞEKLİ	ALANI (Ha)	TOPLAM İÇİNDEKİ PAYI (%)
Tarım Alanı	268.580	36
Orman Alanı	192.163	26
Çayır- Mera	135.000	18
Tarım Dışı ve Yerleşim Alanı	153.257	20
TOPLAM	749.000	100

SULANAN VE SULANABİLİR TARIM ARAZİSİ

KULLANIM ŞEKLİ	ALANI (Ha)	Oran %
TARIMA ELVERİŞLİ TARIM ARAZİSİ	268.580	-
EKONOMİK OLARAK SULANABİLİR ARAZİ	83.700	31,1
SULANAN ARAZİ	25.900	9,7

SULANAN TARIM ARAZİSİ

KULLANIM ŞEKLİ	ALANI (Ha)	Oran %
DSİ SULAMASI	21.200	81,7
İL ÖZEL İDARESİ SULAMASI	4.700	18,3
TOPLAM SULANAN ARAZİ	25.900	100

TARIM ARAZİSİNİN EKİLİŞLERİNE GÖRE DAĞILIMI

KULLANIM ŞEKLİ	ALAN (Ha)	ORAN (%)
TAHILLAR	116.083,5	43,25
BAKLAGİLLER	903,0	0,35
ENDÜSTRİYEL BİTKİLER	210,5	0,02
YAĞLI TOHUMLAR	329,8	0,12
YUMRULU BİTKİLER	188,5	0,07
YEM BİTKİLERİ	6.825,4	2,55
NADAS	76.240,2	28,39
MEYVE ALANLARI	1.326,0	0,50
SEBZE ALANLARI	4.828,7	1,80
TARIMA ELVERİŞLİ OLUP KULLANILMAYAN	61.644,4	22,95
TOPLAM	268.580,0	100,00

(NOT: Veriler İVA verileridir)

İLİMİZDE YETİŞTİRİLEN VE ÜRETİLEN ÜRÜNLERİN ÜLKEMİZDEKİ ORANLARI**TARIMSAL ÜRETİM VE VERİM****(TUİK 2018)**

TAHILLAR VE DİĞER BİTKİSEL ÜRÜNLER				
ÜRÜN ADI	İL ÜRETİM MİKTARI (ton)	TÜRKİYE ÜRETİM MİKTARI (ton)	İL PAYI (%)	İL SIRA
BUĞDAY (DURUM BUĞDAYI HARIÇ)	176 609	16 500 000	1,070	36/79
DURUM BUĞDAYI	52 245	3 500 000	1,493	19/46
ARPA (DİĞER)	50 184	6 600 000	0,760	30/79
YONCA (YEŞİL OT)	35 107	17 544 946	0,200	54/79
KORUNGA (YEŞİL OT)	28 254	1 934 847	1,460	12/72
FİĞ-ADI (YEŞİL OT)	18 600	2 537 281	0,733	38/66
ÇELTİK	15 575	940 000	1,657	10/26
ŞEKER PANCARI	11 238	18 900 000	0,059	44/55
PATATES (TATLI PATATES HARIÇ)	4 092	4 550 000	0,090	43/71
MISIR (SİLAJ)	3 592	23 197 536	0,015	71/77
TRİTİCALE	1 117	170 000	0,657	27/55
NOHUT (KURU)	1 035	630 000	0,164	41/73
FİĞ (ADI) TOHUMU	603	43 106	1,399	16/37
YULAF (YEŞİL OT)	448	2 843 686	0,016	43/47
ASPIR TOHUMU	339	35 000	0,969	20/35
FASULYE (KURU)	224	220 000	0,102	52/73
AYÇİÇEĞİ TOHUMU (YAĞLIK)	85	1 800 000	0,005	47/56
AYÇİÇEĞİ TOHUMU (ÇEREZLİK)	62	149 229	0,042	26/32
MERCİMEK -KURU (YEŞİL)	39	43 000	0,091	25/40
YULAF	21	260 000	0,008	54/57

MEYVE, İÇECEK VE BAHARAT BİTKİLERİ

ÜRÜN ADI	İL ÜRETİM MİKTARI (ton)	TÜRKİYE ÜRETİM MİKTARI (ton)	İL PAYI (%)	İL SIRA
ELMA (AMASYA)	1 464	217 433	0,673	14/66
SOFRALIK ÜZÜM (ÇEKİRDEKLİ)	1 407	1 487 201	0,095	53/73
KİRAZ	1 312	639 564	0,205	44/80
ARMUT	1 250	519 451	0,241	55/80
VİŞNE	777	184 167	0,422	28/79
ERİK	759	296 878	0,256	53/80
CEVİZ	704	215 000	0,327	62/80
DİĞER ELMALAR	574	1 094 361	0,052	65/80
ELMA (STARKİNG)	471	1 299 390	0,036	58/78
AYVA	452	176 479	0,256	29/74
DUT	376	66 647	0,564	36/74
ELMA (GRANNY SMITH)	240	150 529	0,159	41/68
BADEM	218	100 000	0,218	42/63
KIZILCIK	212	10 243	2,070	17/38
KAYISI	51	750 000	0,007	60/69
ZERDALİ	50	19 927	0,251	31/53
ÇİLEK	34	440 968	0,008	56/68
ŞEFTALİ	22	667 982	0,003	71/75
İĞDE	15	4 427	0,339	29/37

SEBZELER				
ÜRÜN ADI	İL ÜRETİM MİKTARI (ton)	TÜRKİYE ÜRETİM MİKTARI (ton)	İL PAYI (%)	İL SIRA
KAVUN	57 199	1 753 942	3,261	8/71
DOMATES (SOFRALIK)	5 247	8 414 920	0,062	64/79
BİBER (SIVRI)	2 206	930 349	0,237	34/77
FASULYE (TAZE)	1 713	580 949	0,295	52/79
HIYAR (SOFRALIK)	1 105	1 701 735	0,065	71/79
KARPUZ	829	4 031 174	0,021	66/73
LAHANA (BEYAZ)	711	516 951	0,138	51/72
BAL KABAĞI	696	87 207	0,798	28/65
PATLICAN	647	836 284	0,077	54/76
DOMATES (SALÇALIK)	507	3 735 080	0,014	42/53
BARBUNYA (TAZE)	499	88 024	0,567	23/55
ISPANAK	487	225 174	0,216	43/67
MARUL (KIVIRCIK)	396	187 658	0,211	39/64
SOĞAN (TAZE)	335	142 854	0,235	57/79
MARUL (GÖBEKLİ)	312	215 725	0,145	40/75
BİBER (DOLMALIK)	217	397 175	0,055	58/75
PIRASA	174	252 958	0,069	45/56
KABAK (SAKIZ)	117	474 527	0,025	62/72
MAYDANOZ	115	78 961	0,146	36/75
TURP (BAYIR)	90	14 003	0,643	25/52
LAHANA (KIRMIZI)	76	187 948	0,040	30/43
BAMYA	66	29 111	0,227	34/56
SOĞAN (KURU)	55	1 930 695	0,003	60/66
HAVUÇ	42	642 837	0,007	35/47
KABAK (ÇEREZLİK)	30	55 043	0,055	18/27
NANE	25	14 511	0,172	24/54
TERE	15	6 517	0,230	35/46
DEREOTU	15	8 318	0,180	16/30
TURP (KIRMIZI)	7	177 067	0,004	53/59
KARNABAHAAR	3	225 151	0,001	34/35

ÖRTÜALTI ÜRETİM

ÜRÜN ADI	İL ÜRETİM MİKTARI (ton)	TÜRKİYE ÜRETİM MİKTARI (ton)	İL PAYI (%)	İL SIRA
HIYAR (SOFRALIK) (YÜKSEK TÜNEL)	537	164 620	0,326	26/53
DOMATES (SOFRALIK) (YÜKSEK TÜNEL)	494	181 394	0,272	22/50
BİBER (SIVRI) (YÜKSEK TÜNEL)	133	125 305	0,106	13/32
MARUL (KIVIRCIK) (YÜKSEK TÜNEL)	115	22 581	0,509	17/33
MARUL (GÖBEKLİ) (YÜKSEK TÜNEL)	36	2 691	1,338	13/31
PATLICAN (TÜKSEK TÜNEL)	20	109 286	0,018	13/20
HIYAR (SOFRALIK) (PLASTİK SERA)	15	603 176	0,002	59/64
DOMATES (SOFRALIK) (PLASTİK SERA)	10	2 959 123	0,000	58/60

KURU/SULU EKİLİŞ

ÜRÜN ADI	İL ÜRETİM MİKTARI (ton)	TÜRKİYE ÜRETİM MİKTARI (ton)	İL PAYI (%)	İL SIRA
BUĞDAY (DURUM BUĞDAYI HARİÇ) (KURU EKİLİŞ)	154 344	11 507 741	1,341	24/79
ARPA (DİĞER) (KURU EKİLİŞ)	41 984	5 233 344	0,802	34/79
DURUM BUĞDAYI (KURU EKİLİŞ)	40 787	1 936 720	2,106	17/46
BUĞDAY (DURUM BUĞDAYI HARİÇ) (SULU EKİLİŞ)	22 265	4 992 259	0,446	44/68
DURUM BUĞDAYI (SULU EKİLİŞ)	11 458	1 563 280	0,733	19/41
ARPA (DİĞER) (SULU EKİLİŞ)	8 200	1 366 656	0,600	35/67
TRİTİCALE (KURU EKİLİŞ)	1 117	150 921	0,740	24/55
NOHUT (KURU) (KURU EKİLİŞ)	1 035	596 598	0,173	39/71
ASPIR TOHUMU (KURU EKİLİŞ)	331	32 078	1,032	19/33
FASULYE (KURU) (SULU EKİLİŞ)	223	210 587	0,106	48/68
FASULYE (KURU) (KURU EKİLİŞ)	44	9 413	0,467	41/42
MERCİMEK -KURU (YEŞİL) (KURU EKİLİŞ)	39	42 083	0,093	25/39
YULAF (KURU EKİLİŞ)	21	238 259	0,009	54/56
ASPIR TOHUMU (SULU EKİLİŞ)	8	2 922	0,274	17/18

HAYVAN VARLIĞI

HAYVAN CİNSİ		2019 YILI		
SIĞIR	KÜLTÜR	66.078		
	MELEZ	72.784		
	YERLİ	10.679		
	MANDA	1.558		
	TOPLAM BÜYÜKBAŞ	151.099 (7211 işletme)		
KOYUN		105.931		
KEÇİ	TİFTİK KEÇİSİ	1593		
	KIL KEÇİSİ	21.679		
TOPLAM KÜÇÜKBAŞ		129.203 (828 işletme)		
KANATLI	TİCARİ (YUMURTA+ET)	2.910.784 (60 işletme)		
	KAZ, ÖRDEK, HİNDİ, KÖY TAVUGU	129.294		
	TOPLAM KANATLI	3.040.078		
ARI	ESKİ USUL	551	55.651	
	MODERN	55.100		

(2018 yılı TÜİK verisidir.)

HAYVANSAL ÜRETİM VE VERİM

Ürünün Cinsi	Hayvan Türü	Hayvan Sayısı	Verim Kg/Baş/Kovan	Üretim Miktarı (Ton/Lt/Adet)
Et	Büyükbaş	23.938	180 Kg/Karkas	4.309
	Küçükbaş	79.700	16,5 Kg/Karkas	1.319
	Kanatlı	2.468.700	6 Dönem/1,75Kg/Karkas	25.921
Süt	Büyükbaş	49.520	3.860 Litre/300 Gün	191.201
	Küçükbaş	72.000	68Litre/90 Gün	4949
Yumurta	Kanatlı	500.973	Adet/302 Gün	151.294.000 Adet/yıl
Bal	Arı	55.651	4,5 Kg/Kovan	251
Bal Mumu	Arı	55.651	480 gr/Kovan	27
Su Ürünleri	Alabalık	200.000	0,200	40

İLİMİZDEKİ HAYVAN SAYILARI VE ÜRÜNLERİNİN ÜLKEMİZDEKİ ORANLARI
HAYVANSAL ÜRETİM VE VERİM
(TUİK 2018)

HAYVAN SAYILARI				
ÜRÜN ADI	İL HAYVAN SAYISI (ADET)	TÜRKİYE HAYVAN SAYISI (ADET)	İL PAYI (%)	İL SIRA
SIĞIR	149 541	17 042 506	0,877	44/81
MANDA	1 558	178 397	0,873	26/74
AT	482	108 076	0,446	57/81
KATIR	176	30 837	0,571	39/77
EŞEK	1 380	133 953	1,030	42/81
MERİDOS KOYUN	4 111	2 681 679	0,153	33/71
YERLİ KOYUN	101 820	32 513 293	0,313	66/81
TİFTİK KEÇİSİ	1 593	223 874	0,712	9/32
KIL KEÇİSİ	21 679	10 698 553	0,203	64/81
HİNDİ	6 633	4 043 332	0,164	50/81
KAZ	58 982	1 080 190	5,460	4/81
ÖRDEK VE BEÇ TAVUĞU	4 790	532 841	0,899	31/81
ET TAVUĞU	2 468 700	229 506 689	1,076	19/51
YUMURTA TAVUĞU	500 973	124 054 810	0,404	35/81

HAYVANSAL ÜRÜNLER ÜRETİMİ				
ÜRÜN ADI	İL HAYVANSAL ÜRETİM (TON)	TÜRKİYE HAYVANSAL ÜRETİM (TON)	İL PAYI (%)	İL SIRA
SIĞIR SÜTÜ	190 578	20 036 877	0,951	41/81
MANDA SÜTÜ	623	75 742	0,823	26/74
KOYUN SÜTÜ	4 209	1 446 271	0,291	62/81
KEÇİ SÜTÜ	740	561 826	0,132	70/81
YAPAĞI	213	66 428	0,320	62/81
TİFTİK	2,7	370,9	0,727	8/32
KEÇİ KILI	15,469	5 999	0,258	59/81
BAL	251	107 920	0,232	62/81
BALMUMU	27	3 987	0,676	37/81
KOVAN SAYISI (ADET)	55 651	8 108 424	0,686	51/81

TİCARİ KANATLI İŞLETME VARLIĞI

	Yumurta	Mevcut sayı
Top. İşlet. Sayısı	13	442.084
Kümes Sayısı	20	

	Etçi	Mevcut sayı
Top. İşlet. Sayısı	47	2.468.700
Kümes Sayısı	83	

	Toplam İşletme	Toplam Mevcut sayı
Top. İşlet. Sayısı	60	2.910.784
Kümes Sayısı	103	

HASTALIKLARLA MÜCADELE KAPSAMINDA YAPILAN AŞILAMA SAYILARI

AŞI	2017			2018		
	Program	Yapılan	Yüzde	Program	Yapılan	Yüzde
ŞAP	247.884	258.182	%104	279.030	285181	%101
SIĞIRLARIN NODULER EKZANTEMİ	123.942	120.787	%97	139.515	101845	%71
SIĞIR BRUCELOZU	18.750	28.225	%150	23.200	25466	%109
KÜÇÜKBAŞ BRUCELOZU	15.200	11.462	%75	17.400	15962	%91
PPR	32.000	40.616	%126	38.200	38565	%101
KUDUZ	5.135	4.694	%92	5.135	3399	%66
ANTHRAX (ŞARBON)	2.600	2603	%100	2.200	5390	%245
TOPLAM	445.511	466.569	-	504.680	475.808	-

İLİMİZDEN İHRAÇ EDİLEN HAYVANSAL ÜRÜN MİKTARLARI VE İHRAÇ EDİLEN ÜLKELER

Yıl	Ürünler	Sert.Sayısı	İhraç Mik.(Kg.)	İhraç Edilen Ülkeler
2017	Kaya Tuzu (Hayvan yem katkısı)	21	644.000	Bulgaristan
	Kanatlı Eti	3	66.449	Tacikistan
	İleri İşlem Ürünü (Sucuk-Sosis)	1	2224,03	KKTC
	2017 YILI TOPLAM	24	652.673,03	
2018	Kaya Tuzu (Hayvan yem katkısı)	-	-	-
	Canlı Hayvan	1	-	Almanya
	İleri İşlem Ürünü (Sucuk-Sosis)	10	33,494,71	KKTC, Azerbaycan
	2018 YILI TOPLAM	11	33,494,71	

EĞİTİM YAYIM FAALİYETLERİ

EĞİTİM YAYIM UYGULAMALARI

TÜRÜ	2019 PLANLANAN	2018 PLANLANAN	2018 GERÇEKLEŞEN	2018 KATILIM SAYISI
Çiftçi Toplantısı	316	258	278	4417
Demonstrasyon (Sonuç)	5	8	5	6
Demonstrasyon (Metot)	16	15	18	189
Çiftçi Kursu	2	2	17	550
Tarla Günü	2	4	2	70
Teşvik Müsabakası	5	5	7	270
TOPLAM				5502

KURSLAR

İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Halk Eğitim Müdürlüğü ve İŞKUR İl Müdürlüklerince düzenlenen kurs toplamı aşağıdaki gibidir.

İŞKUR İl Müdürlüğü-İl Milli Eğitim Müdürlüğü İle Ortak Açılan Kurslar

YILI	KURSUN ADI	KÖYÜ	KURS SÜRESİ VE SAATİ	KURSIYER SAYISI
2018	SEBZE YETİŞTİRİCİLİĞİ	HASAKÇA	16 GÜN 124 SAAT	22 K
	SERİN İKLİM TAHIL. YETİŞ.	OVACIK	17 GÜN 136 SAAT	25 K
	BİBER YETİŞTİRİCİLİĞİ	KARADAYI	24 GÜN 192 SAAT	25 K
	DOMATES YETİŞTİRİCİLİĞİ	MERKEZ	24 GÜN 192 SAAT	25 K
	ASMA YETİŞTİRİCİLİĞİ	ALAÇAT	24 GÜN 192 SAAT	25 K
	SÜT SIĞIRI YETİŞTİRİCİSİ	HASAKÇA	10 GÜN 80 SAAT	18 K
GENEL TOPLAM (2010-2018)				1077

Milli Eğitim (Halk Eğitim) Müdürlüğü İle Ortak Açılan Kurslar

YILI	KURSUN ADI	KÖYÜ	KURS SÜRESİ VE SAATİ	KURSIYER SAYISI
2018	TIBBİ VE AROMATİK BİTKİ YETİŞTİRİCİLİĞİ	ESENTEPE	9 GÜN 72 SAAT	6 E 48 K
		ÇATALELMA	9 GÜN 72 SAAT	19 E
		KARADAYI	9 GÜN 72 SAAT	31 E
		GERMECE	9 GÜN 72 SAAT	16 E 12 K
		MERKEZ	9 GÜN 72 SAAT	14 E 35 K
		ILGAZ	9 GÜN 72 SAAT	17 E 6 K
		KURŞUNLU	9 GÜN 72 SAAT	28 E 14 K E
	MANTARCILIK	MERKEZ	22 GÜN 88 SAAT	8 E 2 K
	ARICILIK	BAYRAMÖREN	18 GÜN 72 SAAT	33 E 10 K
	ARICILIK	BAYRAMÖREN	18 GÜN 72 SAAT	20 E 5 K
GENEL TOPLAM (2011-2018)				1375

4342 SAYILI MERA KANUNU UYGULAMALARI

4342 Sayılı Mera kanununun yürürlüğe girmesi ile birlikte; daha önce çeşitli kanunlarla tahsis edilmiş veya kadimden beri kullanılmakta olan mera, yaylak, kışlak ve benzeri yerlerin tespiti, tahdidi ile ilgili köy veya belediyelere tahsislerinin yapılması, en iyi şekilde kullandırılması, bakım ve ıslahlarının yapılarak verimliliklerinin artırılması çalışmaları devam etmektedir.

İlimiz Merkez İlçe mahalleleri belde ve Köy muhtarlıkları dahil 390 yerleşim yerinin tamamında mera tespit, tahdit ve tescil işlemleri tamamlanmıştır. Tahsis aşamaları devam etmektedir.

Toplam Yerleşim Yeri Sayısı	390
Mera Çalışması Yapılan Birim Sayısı	390
Oran(%)	100
İlin Toplam Mera Alanı(ha.)	135.000
Mera Çalışması Yapılan Mera Alanı (ha.)	135.000
Oran (%)	100

İLİMİZDE YAPILAN TAHDİT, TESCİL VE TAHSİS ÇALIŞMALARI

İlimiz genelinde 135.000 ha mera varlığı olup tespit ve tahdit çalışmaları yüzde yüz olarak tamamlanmıştır. Tahsis çalışmaları devam etmektedir

TESPİT TAHDİT TAHSİS DURUMU	KÖY/ MAH. SAYISI	KADİM MERA (HA)	5/b ye GÖRE TESPİT EDİLEN MERA (HA)	TOPLAM MERA (HA)
TAHDİT ve TESCİLİ DEVAM EDEN	390	86.101,59	48.898,41	135.00,00
TAHSİS YAPILAN	292	MERA TAHSİSİ YAPILAN ALAN: 111.988,13 (HA)		
TAHSİS YAPILACAK OLAN	27	MERA TAHSİSİ YAPILACAK ALAN: 23.011,87 (HA)		
MERA ISLAH YAPILAN	22	MERA ISLAHI YAPILAN ALAN: 21.668,05 (Ha)		

İlimizde toplam mera alanı 135.000 ha dır.

İlimizde 390 yerleşim yerinin 390'ında (%100) meralarımızda tespit çalışmaları tamamlanmıştır.

Tahdit ve tescil çalışmaları ise %100 oranında 135.000 ha 'da tamamlanmıştır.

Toplamda mera tahsisi yapılan köy sayısı 292 ve mera tahsisi yapılan alan 111.988,13 ha' dır.

İLÇE	MERASI BULUNAN KÖY-MAH.SAYISI	PARSEL SAYISI (ADET)	ALAN TOPLAMI (HA)
MERKEZ	48	1531	33.627
ATKARACALAR	9	67	3.256
BAYRAMÖREN	6	11	336
ELDIVAN	17	421	6.700
ÇERKEŞ	17	609	13.107
ILGAZ	57	899	5.809
KURŞUNLU	23	200	14.327
KORGUN	13	152	7.574
KIZILIRMAK	26	735	13.374
ORTA	26	886	23.035
ŞABANÖZÜ	19	399	8.315
YAPRAKLI	28	472	5.540
TOPLAM	319	6382	135.000

MERA İŞGAL VE TECAVÜZLER

2018 yılında ilimizde 4 ilçe 3 mahalle ve 6 köyde toplam 643.119,53 m² alanda işgal ve tecavüzlerle ilgili men işlemleri yapılmıştır.

MERA ISLAH VE AMENAJMAN PROJELERİ

	PROJE ALANI (DA)	PROJENİN MALİYETİ (TL)
Islahı Tamamlanan 9 mera	37.283,09	1.981.312,72
Islah Çalışması Devam Eden 11 mera	161.928,44	3.047.986,00
2019 yılında ıslah çalışması onaylanan 2 mera	17.468,95	621.425,00
TOPLAM	216.680,48	5.650.723,72

MERA ISLAHI BİTEN KÖYLER

Kızılırmak/Bayanpınar, Şabanözü/Bakırlı, Şabanözü/Gündoğmuş
Şabanözü/Karaören, Eldivan/Merkez, Çerkeş/Dikenli, Ilgaz/İkikavak, Korgun/Karatekin, Orta/Özlü

MERA ISLAHI DEVAM EDEN KÖYLER

Merkez İlçe Germece Köyü, Çerkeş İlçesi Aliözü Köyü, Çerkeş İlçesi Çalciören Köyü,
Orta ilçesi Elmalık Köyü, Orta ilçesi Merkez, Orta ilçesi Yenice Köyü,
Kızılırmak İlçesi Sakarca, Merkez İlçe Süleymanlı ve Karaşeyh köyleri, Şabanözü İlçesi Gürpınar ve
Eldivan İlçesi Seydi Köyü

2019 YILI MERA ISLAHINDA ONAYLANAN KÖYLER

Merkez İlçe Bozkır Köyü, Kurşunlu İlçe Merkezi

2019 yılı için 1 köy ve İlçe merkezinde Merkez İlçe Bozkır Köyü, Kurşunlu İlçe Merkezi projeleri onaylanmış olup toplam ıslah edilecek alan 17.468,95 da olacaktır.

Islah projeleri tamamlandıktan sonra toplam 22 köyde 21.668,05 ha (216.680,48 da) mera alanının ıslahı yapılmış olacaktır.

GIDA ÜRETİM VE DENETİM FAALİYETLERİ

İlimizdeki Tarıma Dayalı Sanayi Kuruluşları

İŞLETME TİPİ	ADET	TOPLAM KAPASİTE TON/YIL
YEM FABRİKASI	3	103 Bin
MAKARNA İRMİK FABRİKASI	3	276 Bin
SÜT	2	4 Bin
ÇELTİK İŞLEME	3	27 Bin
UN İŞLEYEN TESİS	11	244 Bin
BAL ve REÇEL	4	6 Bin
ET ve ET ÜRÜNLERİ	2	30 Bin
TUZ	3	196 Bin
TOPLAM	31	

Tarıma Dayalı Sanayi Tesislerinden Yapılan İhracatlar

2018 Yılı Bitkisel Orijinli Gıda İhracatı

2018 yılında 110.562 ton tahıl ürünleri (makarna, un, irmik) ve 4.876 ton tuz 66 ülkeye ihraç edilmiştir.

ÜRÜNLER	İHRACAT MİKTARI (TON)	ÜLKELER
Makarna	110.562	66 Ülke (Angola, Somali, Cibuti Cumhuriyeti, Gambiya, Gana, Togo, Yemen)
Un		
İrmik		
Tuz	4.876	
TOPLAM	115.438	

İl Genelinde Mevcut İşletme ve Denetim Sayıları

GIDA İŞLETMELERİ

YILLAR	İŞLETME SAYILARI	DENETLEME SAYILARI	ALINAN NUMUNE SAYISI
2017	1323	2447	97
2018	1301	2301	116

YEM İŞLETMELERİ

YILLAR	İŞLETME SAYILARI	DENETLEME SAYILARI	ALINAN NUMUNE SAYISI
2017	179	200	61
2018	136	169	54

**İLİMİZDE BAKANLIK VE İL ÖZEL İDARESİ KAYNAKLI UYGULANAN
PROJELER VE YAPILAN DESTEKLEMELER**

İİ ÖZEL İDARESİ KAYNAKLI PROJELER

İL ÖZEL İDARESİ 2018 YILI YATIRIM PROGRAM GERÇEKLEŞME

PRJ NO	PROJE ADI	MİKTARI-ÇİFTÇİ SAYISI (ADET/KG)	ÇİFTÇİ – KURUM KATKISI (TL)	İL ÖZEL İDARE KATKISI (TL)	İL ÖZEL İDARE KATKISI %	2018 YILI TOPLAM PROJE YATIRIM TUTARI (TL)
1	Meyveciliği Geliştirme Projesi	3.000 adet Muhtelif meyve ve 3.500 adet ceviz 1.500 adet asma fidanı	37.605,07	37.605,00	50	75.211,07
2	Yem Bitkileri Yetiştiriciliğini Geliştir. ve Yaygın. Projesi	Yonca 5.000 Kg Korunga 30.250 Kg	102.840,00	102.840,00	50	253.980,00
		Silajlık mısır 4.200 kg	19.320,00	28.980,00	60	
3	Sertifikalı Patates tohumluk kullanımını yaygın. Projesi	50.000 kg Sertifikalı patates tohumu	45.500,00	24.500,00	35	70.000,00
4	Çilek Yetiştiriciliği Projesi	45.000 adet çilek fidesi 5 da	0	17.089,20	100	17.089,20
5	Sebzeciliği Geliştirme Projesi	500.000 adet sebze fidesi	179.888,17	59.962,72	25	239.850,89
6	Seracılığı Geliştirme Projesi	6 adet 504 m ² 'lik sera	88.500,00	88.500,00	50	177.000,00
7	Büyükbaş hayvan küpeleme projesi	Büyükbaş çiftli kulak küpesi	0	22.420,00	100	22.420,00
8	Koyuncululuğu Geliştirme Prj. (Koç Dağıtımı)	130 baş kıvırcık ırkı Damızlık koç	169.500,00	25.500,00	13	195.000,00
9	Hizmet Aracı Alımı Projesi	3 adet araç alımı	0	245.003,40	100	245.003,40
GERÇEKLEŞME TOPLAM			643.153,24	652.400,32		1.295.554,56

BAKANLIĞIMIZ KAYNAKLI UYGULANAN BAZI PROJELER

ÇAYIR MERA VE YEM BİTKİLERİ ÜRETİMİNİ GELİŞTİRME PROJESİ

2017-2018 yılları arasında Atkaracalar Bozkuş, Çerkeş İlçesi Kiremitçi, Ilgaz İlçesi Çatak ve Orta İlçesi Sancar Köylerinde uygulanmak üzere hazırlanan projeler Bakanlığa gönderilmiş ve Bakanlıkça onaylanmıştır.

Proje kapsamında 2018 yılında 24,750 ton korunga ve 1 ton yonca tohumu alınmış olup 2018 yılı ilkbaharında ekilişleri gerçekleştirilmiştir.

İTRİ VE TIBBİ BİTKİLER İLE BOYA BİTKİLERİNİN ÜRETİMİNİ GELİŞTİRME PROJESİ

“ İtri ve Tıbbi Bitkiler ile Boya Bitkileri Üretimini Geliştirilmesi Projesi” kapsamında ilimizde 2018 yılında Merkez, Kızılırmak ve Yapraklı ilçelerinde 5 çiftçi ile toplam 20 dekar alanda, çörek otu ekimi yapılmıştır. En iyi verim sonuçları Merkez ilçe Hasakça köyü ve Kızılırmak ilçesinde elde edilmiştir.

İlimiz Merkezde 500 metrekare alanda 1 çiftçi, Eldivan ve Ilgaz ilçelerinde 500'er metrekare alanlarda 1'er çiftçi olmak üzere toplamda 1,5 dekar alana salep ekimi yapılmış, ancak ekonomik anlamda verim alınamamıştır.

DOĞAL ÇİÇEK SOĞANLI BİTKİLERİNİ GELİŞTİRME PROJESİ

Doğada endemik olarak bulunan doğal çiçek soğanlı bitkilerini üreterek çiftçilerimize alternatif ürün sunmak ve ekonomik olarak çiftçilerin kullanımını sağlamak amacıyla “Doğal Çiçek Soğanlı Bitkilerini Geliştirme Projesi” kapsamında;

Eldivan İlçesinde 2 çiftçimiz ile toplamda 4000 adet *Sternbergia lutea*, 3000 adet *Lilium candidum* Ilgaz ilçesinde bir çiftçimiz ile 1000 adet *Sternbergia lutea*, 1000 adet *Lilium candidum* olmak üzere toplamda 9000 adet doğal çiçek soğanları ile yapılan demonstrasyon çalışmaları sonucunda *Sternbergia lutea* hasatları tamamlanmıştır. *Lilium candidum* gelişimleri iyi durumdadır.

NADAS ALANLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ PROJESİ

Bakanlığımız Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğünce 9 ilde başlatılan nadas alanlarının etkin bir şekilde tarımsal üretimde kullanılmasına ve arz açığı olan bitkisel ürünlerin üretimlerinin geliştirilmesine yönelik olarak Genel Müdürlüğümüzce yürütülen Bitkisel Üretimi Geliştirme Projesi kapsamında ilimizde çalışmalar başlatılmıştır.

Nadas Alanlarının Değerlendirilmesi projesi kapsamında sözleşme yapılan 388 üreticiye 25.000 da alan için 500 ton Arpa tohumu dağıtımına yapıldı.

Projede ;

1.yıl arpa

2.yıl nohut

3.yıl arpa ekimi yaptırılacaktır.

ÇEVRE AMAÇLI TARIM ARAZİLERİNİN KORUNMASI PROJESİ (ÇATAK)

Toprak ve su kalitesinin korunması, yanlış tarım uygulamaları nedeniyle meydana gelen olumsuz etkilerin azaltılması, halkın bilinçlendirilmesi, uygun tarım tekniklerinin kullanımının yaygınlaştırılması ve tarımda kârlılığın artırılması amacıyla,

Türkiye genelinde 57 ilde uygulanan ÇATAK projesi ilimizde de 2014 yılında uygulanmaya başlanmış olup yıllar itibarı ile çiftçi sayısı ve uygulama alanı artarak devam etmektedir.

2016 yılında 14.770 da olan uygulama alanı 2018 yılında ek olarak istenilen alanla birlikte 47.148 da belirlenmiştir. Çatak projesi ile tarım arazilerinin korunması, kirlenmesinin önlenmesi ve muhafaza edilmesi amaçlanmaktadır.

Bu projede yer alan uygulama kategorileri

Kategori 1 (Anıza Ekim) 30 TL/Dekar

Kategori 2 (Toprak ve su yapısının korunması ile erozyonun önlenmesi amacıyla yapılan uygulamalar) 60 TL/Dekar

Kategori 3 (Çevre dostu tarım teknikleri ve kültürel uygulamalar ve birlikte uygulanması gereken uygulamalarla birlikte gerçekleştirildiğinde) 135 TL/Dekar destekleme ödemesi verilmektedir. Bu destekler hibe sözleşmesi kapsamında 3 yıl boyunca yılda 1 defa ödenmektedir.

ÇATAK DESTEKLEMESİ

YILI	İŞLETME SAYISI (ADET)	DESTEKLENEN ALAN (DA)	DESTEKLEME MİKTARI (TL)
2014	2	28,810	1.830,90
2015	36	5.703,222	635.887,81
2016	101	14.770,294	1.396.097,94
2017	260	35.627,337	2.734.714,43
2018	396	47.148,389	3.995.694,45

TARIMSAL YAYIM VE DANIŞMANLIK HİZMETLERİ DESTEKLEMELERİ

Kuruluş	Danışman Sayısı	İşletme Sayısı	2017 Yılı Ödenen Miktar	2018 Yılı Ödenen miktar
Arı Yetiştiricileri Birliği	2	100	70.000	38.000
TOPLAM	2	100	70.000	38.000

ÇİFTLİK MUHASEBE VERİ AĞI (ÇMVA) DESTEKLEMESİ

Çiftlik Muhasebe Veri Ağı (ÇMVA), tarım işletmelerinin muhasebe verilerinin toplanması amacıyla oluşturulan bir sistem olup bu sistem kullanılarak tarımsal işletmelerin ekonomik yapıları etkin olarak izlenmektedir.

Sistemin faydaları şu üç başlıkta toplanabilir:

- Tarımsal politikalar,
- Çiftçinin işletmesinin ekonomik analizi,
- Ulusal ve bölgesel kalkınma

Her şeyden önce ÇMVA sistemi bir örneklem araştırmasına dayanmaktadır.

Tarımsal işletmeler, Bakanlığımızın bildirdiği işletme tipleri ve ekonomik işletme büyüklüğüne göre belirlenmektedir.

2014 yılında sisteme dahil edilen ilimizde, 20 işletme kayda alınmıştır. Her işletmeye 375,00 TL ödeme yapılmıştır. 2014 yılında 7.500,00 TL destekleme yapılmıştır.

2015 yılında sisteme dahil edilen ilimizde, 26 işletme kayda alınmıştır. Her işletmeye 425,00 TL ödeme yapılmıştır. 2015 yılında 11.050,00 TL destekleme yapılmıştır.

2016 yılında sisteme dahil edilen ilimizde, 27 işletme kayda alınmıştır. Her işletmeye 500,00 TL ödeme yapılmıştır. 2016 yılında 13.500,00 TL destekleme yapılmıştır.

2017 yılında sisteme dahil edilen ilimizde, 29 işletme kayda alınmıştır. Her işletmeye 600,00 TL ödeme yapılacaktır. 2017 yılında 17.400,00 TL destekleme yapılmıştır.

2018 yılında sisteme dahil edilen ilimizde, 31 işletme kayda alınmıştır.

KOYUN VE KEÇİLERDE

VERİMLİLİĞİ ARTIRMA PROJESİ KAPSAMINDA DAĞITIMI YAPILAN KOÇLAR

Yılı	Bütçesi			Koç Sayısı	Çiftçi Sayısı	Toplam Destekleme Tutarı (TL)	Nereden Temin Edildi
	Genel	Özel idare	Özkaynak				
2009	66	-	-	66	36	30.000	Ulaş TİM
2010	40	-	-	40	40	40.000	Ulaş TİM
2011	39	-	-	39	39	40.000	Gözlü TİM
2012	30	15	18	63	63	77.000	Malya TİM
2013	27	15	16	58	58	77.250	Gözlü TİM
2014	74	33	26	133	76	84.900	Bursa/Keles
2015	29	10	13	52	52	58.500	Çorum/İskilip
2016	43	12	15	70	70	118.700	Malya TİM
2017	58	15	27	100	100	162.000	Malya TİM
2018	80	17	33	130	72	195.000	Bursa
TOPLAM				751	606	883.350	

Yetiştirici elindeki düşük verimli koyun ırklarının verimini artırmak amacı ile hazırlanan “Koyun ve Keçilerde Verimliliği Artırma Projesi” kapsamında, 2018 yılında ilimizde yaygın olarak bulunan Kıvırcık ırkı koyun sürülerine katılacak damızlık koçlar İl Müdürlüğümüz ve Çankırı ili Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği ile birlikte TİGEM’e bağlı işletmelerden temin edilerek yetiştiricilerimize dağıtımı yapılmıştır. Koyuncululuğu geliştirme ve saf kıvırcık ırkı koç kullanımı sağlayarak ırk ıslahı için 130 adet damızlık kıvırcık ırkı koç alınarak 72 Birlik üyesi çiftçiye dağıtılmıştır.

Projenin tutarı 195.000,00-TL’ dir.

KIRSAL KALKINMA YATIRIMLARININ DESTEKLENMESİ

BİREYSEL SULAMA MAKİNE EKİPMAN DESTEKLEMESİ

2017 yılında İlimizde Bireysel Sulama, Makine ve Ekipmanlarının desteklenmesi programı kapsamında 2 çiftçimiz Tamburlu Sistem Yağmurlama Sulama Makinesi alımı için hibe sözleşmesi imzalamıştır. Proje bedeli toplamı 131.438,48 TL olan 2 projeye toplamda 65.740,74 TL hibe ödemesi yapılmıştır.

2018 yılında İlimizde Bireysel Sulama, Makine ve Ekipmanlarının desteklenmesi programı kapsamında 2 Çiftçimiz Tarla içi Yağmurlama Sulama Makinesi alımı tamamlanmıştır. Proje bedeli 41.592,16.-TL olan Yatırımcıların Hibeye esas Mal Alım Tutarı 35.217,12.-TL olup, Hibe tutarı 17.608,56.- olarak yatırımcılara ödemesi yapılmıştır.

GENÇ ÇİFTÇİ PROJELERİNİN DESTEKLENMESİ

05.04.2016 tarih ve 29675 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Genç Çiftçi Projelerinin Desteklenmesi hakkında tebliğ (Tebliğ No: 2016/16) gereği Genç Çiftçi Desteklemesi 13.04.2016 tarihinde başlamış ve 2018 yılı sonunda projeler tamamlanmıştır.

2016	BÜYÜKBAŞ	KÜÇÜKBAŞ		ARICILIK	KAPAMA MEYVE BAHÇESİ	KANATLI	ÖRTÜL Tİ TESİSİ	TOPLAM
	PROJE SAYISI	PROJE SAYISI		PROJE SAYISI	PROJE SAYISI	PROJE SAYISI	PROJE SAYISI	
		AKKARAMAN	MORKARAMAN					
TOPLAM	81	27	2	25	4	2	7	148

2017	BÜYÜKBAŞ MANDA	BÜYÜKBAŞ SİĞİR	BÜYÜKBAŞ HAYVANCILIK TESİS YAPIMI	KÜÇÜKBAŞ KOYUN	KÜÇÜKBAŞ HAYVANCILIK TESİS YAPIMI	ARICILIK	ÖRTÜL Tİ TESİSİ	BAĞCILIK VE ÜZÜMZÜ BİRKİLER	TIBBİ AROMATİK BİTKİ	TOPLAM
Toplam	5	81	5	26	1	16	15	1	1	151

2018	BÜYÜKB AŞ MANDA	BÜYÜKB AŞ SİĞİR	KÜÇÜKB AŞ KOYUN	ARICILIK	MANTAR	ÖRTÜL Tİ TESİSİ	BAĞCILIK VE ÜZÜMZÜ BİRKİLER	TOPLAM
TOPLAM	12	77	34	15	1	16	1	156

Genç Çiftçi Projesi Kapsamında 2016-2017-2018 yılları için toplam 455 çiftçimize 13.645.800,00 TL hibe ödemesi gerçekleştirilmiştir.

PROJE YILI	PROJE SAYISI	PROJE TUTARI
2016	148	4.435.800,00
2017	151	4.530.000,00
2018	156	4.680.000,00
TOPLAM	455	13.645.800,00

TARIMA DAYALI EKONOMİK YATIRIMLAR

2013 YILI EKONOMİK YATIRIMLAR (8.Etap) PROJE LİSTESİ

Başvuru Sahibi	Proje Adı	Proje Toplam Tutarı	KKYDP Ödenen	PROJE DURUMU
ÇANKIRI UN SANAYİ YEM NAK.MAK.GI.İNŞPET.VE TİC.LTD.Ş	Çelik Silo YeniTesis Projesi	987.690,15	399.650,00	Bitti (5 Yıl Denetim Altında)

2014 YILI EKONOMİK YATIRIMLAR (9. Etap) PROJE LİSTESİ

Başvuru Sahibi	Proje Adı	Proje Toplam Tutarı	KKYDP Talep Edilen	PROJE DURUMU
TÜRKCAN KARDEŞLER OTOMOTİV SAN.VETİC.LTD.ŞTİ.	Çelik Silo Yeni Tesis Projesi	1.202.494,44	499.984,62	Bitti

2015 YILI EKONOMİK YATIRIMLAR (10. Etap) PROJE LİSTESİ

Başvuru Sahibi	Proje Adı	Proje Toplam Tutarı	KKYDP Talep edilen	PROJE DURUMU
ÇANKIRI UN SANAYİ YEM NAK.MAK.GI.İNŞPET.VE TİC.LTD.Ş	Tohum Eleme ve Depolama Tesisi Yeni Tesis Projesi	2.425.167,00	1.212.583,50	Bitti

2017 YILI EKONOMİK YATIRIMLAR (11. Etap) PROJE LİSTESİ

İl Proje Değerlendirme Komisyonunca yapılan değerlendirme sonucunda 9 adet projenin uygun başvuru ve proje formatında olduğu raporlanmış ve Bakanlığımız tarafından da bu 9 proje onaylanmıştır. Bu projelerin tamamı çiftlik faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı sistemleri yatırımlarından oluşmaktadır. Hibe Sözleşmesi imzalamaya hak kazanan 9 projenin toplam bedeli 960.443,00 TL (KDV hariç) olup, yatırımların gerçekleşmesinden sonra yatırımcılara bunun karşılığında 480.221,50 TL hibe desteği ödemesi yapılacaktır.

9 adet yatırımcının 8 tanesi yüklenici ile uygulama sözleşmesi imzalamıştır diğer yatırımcılar için son tarih 01.04.2019 dir.

2018 YILI EKONOMİK YATIRIMLAR (12. Etap) PROJE LİSTESİ

İl Proje Değerlendirme Komisyonunca değerlendirilmeye alınmış olup uygun bulunan 25 proje Bakanlık Merkez Değerlendirme Komisyonuna gönderilmiştir. Gönderilen projelerin tamamı Bakanlığımızca onaylanmıştır. 25 projenin toplam bedeli 4.607.807 TL (KDV Hariç) olup yatırımların gerçekleşmesinden sonra 2.303.904 TL. hibe desteği ödemesi yapılacaktır. 25 yatırımcının, 23 tanesi ile sözleşme imzalamıştır. 15 Yatırımcının Projeleri tamamlanmış olup, Toplam 943.476,51 TL ödenmiştir. Kalan Yatırımcılar projelerini son bitim tarihleri olan 31.05.2019 tarihine kadar projelerini tamamlayacaklardır.

ÇİFTÇİLERE - YETİŞTİRİCİLERE YAPILAN DESTEKLER

Tarım ve Orman Bakanlığımızca Çankırı genelinde 10.000 çiftçiye 2017 Yılında 60.068.774,67 TL hibe destek yapılmıştır.

DESTEKLEME TÜRÜ	2016 YILI	2017 YILI	2018 YILI
Mazot- Kimyevi Gübre Desteği	8.781.298,46	12.865.003,54	14.285.255,19
Sertifikalı Tohumluk Kullanım Desteklemesi	1.820.539,83	944.660,81	941.580,95
Yem Bitkileri Desteklemesi	469.122,99	738.685,11	2.405.447,79
Yağlık Prim uygulamaları	110.567,74	43.316,60	*
Yurtiçi Sertifikalı Tohum Üretim Desteklemesi	47.000,00	49.125,00	40.000,00
Hububat Fark Desteklemesi	8.423.787,18	8.049.147,86	8.342.690,84
Çevre amaçlı tarım arazi. Kor. Projesi (Çatak)	1.396.097,94	2.866.987,32	3.995.694,44
Çiftlik Muhasebe Veri Ağı (Çmva) Destek.	13.500,00	17.400,00	*
Küçük Aile İşletmeleri Desteklemeleri	717,60	409,10	*
Kırsal Kalk. Eko. Yatırımlar+Genç Çiftçi desteği	5.647.921,81	4.530.000,00	4.680.000,00
Kırsal Kalk. Makine Ekip. Sulama Desteği	-	65.740,74	35.217,12
İl Özel İdare	1.313.594,54	1.169.527,47	1.295.554,56
Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Destek.	30.000,00	70.000,00	38.000,00
Su Ürünleri Ürün Desteği	-	20.000,00	*
Hayvan Hastalıkları Tazminat Desteği	225.794,62	591.404,16	714.868,63
Arıcılık Desteği	379.300,00	398.280,00	370.320,00
Çiğ Süt Desteği	376.729,95	187.997,96	492.658,12
Düve Alım Desteği	-	158.100,00	*
Anaç Manda Desteği	-	120.750,00	*
Buzağı Desteklemesi	13.422.950,00	23.564.700,00	10.767.100,00
Tiftik Üretimini Desteklenmesi	49.852,00	31.779,00	31.185,00
Anaç Koyun-Keçi Desteklemesi	1.926.175,00	1.753.600,00	*
Besilik Erkek Sığır Desteklemesi	329.400,00	-	196.750,00
Hay.Gen Kay. Koruma K.baş (Akkaraman)	903.200,00	1.200.780,00	1.134.530,00
Hay.Gen Kay. Koruma B.baş (Yerli Kara)	106.150,00	85.800,00	88.800,00
Sürü Yöneticisi İstih. Destek.	390.000,00	430.000,00	*
Malak Desteği	125.300,00	114.800,00	*
Damızlık/Ana Arı Desteklemesi	780,00	780,00	6.585,00
T O P L A M	46.289.779,66	60.068.774,67	49.862.315,85

*2018 yılı destekleme ödemeleri devam etmektedir.

**2018 YILI
DESTEKLEME BİRİM FİYATLARI**

MAZOT VE GÜBRE DESTEKLEMESİ				
S N	Ürünler	Mazot (TL/da)	Gübre (TL/da)	Toplam Destek (TL/da)
1	Buğday, Arpa, Çavdar, Yulaf, Tritikale	15	4	19
2	Çeltik, Pamuk	40	4	44
3	Nohut, Mercimek, Kuru Fasulye	14	4	18
4	Aspir	12	4	16
5	Yağlık Ayçiçeği, Soya, Dane Mısır, Patates	19	4	23
6	Yem Bitkileri, Kuru Soğan, Kanola, Diğer Ürünler	10	4	14
7	Nadas	6	-	6
S N	ORGANİK TARIM DESTEĞİ	(TL/da)		
1	1. Kategori Üretim	100		
2	2. Kategori Üretim	70		
3	3. Kategori Üretim	30		
4	4. Kategori Üretim	10		
S N	ORGANİK HAYVANCILIK DESTEĞİ	(TL/kovan)		
1	Arılı Kovan	10		

S N	İYİ TARIM UYGULAMALARI DESTEĞİ	Sertifika	(TL/da)
1	Meyve, Sebze	Bireysel	50
		Grup	40
2	Süs Bitkileri, Tıbbi Aromatik Bitkiler	Bireysel	100
		Grup	50
3	Örtü altı	Bireysel, Grup	150
4	Çeltik	Bireysel, Grup	10
5	Su Ürünleri	Sertifika	(Kr/kg)
	Alabalık (250.000 kg'a kadar 250.000 kg dahil)	Bireysel, Grup	25
SN	HAVZA BAZLI FARK ÖDEMESİ DESTEĞİ	(Kr/kg)	
1	Yağlık Ayçiçeği	40	
2	Soya Fasulyesi	60	
3	Kanola	50	
4	Aspir	55	
5	Dane Mısır	3	
6	Buğday, Arpa, Yulaf, Çavdar, Tritikale	5	
7	Çeltik	10	
8	Kuru Fasulye, Nohut, Mercimek	50	

**2018 YILI
DESTEKLEME BİRİM FİYATLARI**

S N	YURT İÇİ SERTİFİKALI TOHUM KULLANIM DESTEĞİ	(TL/da)
1	Aspir, Kanola (Kolza), Susam	4
2	Çavdar, Tritikale, Yulaf	6
3	Çeltik	8
4	Arpa, Buğday	8,5
5	Fiğ, Korunga, Yem Bezelyesi	20
6	Yerfıstığı	15
7	Yonca	30
8	Kuru Fasulye, Mercimek, Nohut, Soya	20
9	Patates	80
S N	YURT İÇİ SERTİFİKALI TOHUM ÜRETİM DESTEĞİ	(TL/kg)
1	Arpa, Çavdar, Tritikale, Yulaf	0,08
2	Buğday, Patates	0,10
3	Çeltik	0,25
4	Soya	0,35
5	Aspir, Kuru Fasulye, Mercimek, Nohut	0,50
6	Susam	0,60
7	Fiğ, Korunga, Yem bezelyesi	1,50
8	Yerfıstığı	0,80
9	Kanola	1,20
10	Yonca	4,00
11	Orijinal/Temel ve Üstü Tohumluk Üretimi Aldığı Desteğe %100 İlave	

S N	SERTİFİKALI FİDAN/FİDE KULLANIM DESTEĞİ	(TL/da)	
		STANDART	SERTİFİKALI
1	Bodur-yarı bodur meyve türleri ile bahçe tesisi	100	400
2	Çilek fidesi desteği	...	400
3	Diğer meyve fidanları ile bahçe tesisi (bağ hariç)	100	280
S N	SERTİFİKALI FİDAN ÜRETİM DESTEĞİ (Sertifikalı Sınıflıda Tüm Çeşitler)	TL/Adet	
1	Aşılı Fidan	1	
2	Aşısız Fidan	0,5	
ÇİFTLİK MUHASEBE VERİ AĞI		600 TL/ İŞLETME	
TARIMSAL YAYIM VE DANIŞMANLIK DESTEĞİ		38 TL/ TARIM DANIŞMANI	

**2018 YILI
DESTEKLEME BİRİM FİYATLARI**

Havza Adı	Türkiye Taran Havzaları Üretim ve Destekleme Modeli Kapsamında Desteklenen ürünler
Atkaracalar	Arpa, Aspir, Buğday, Nohut, Triticale, Yem Bitkileri, Patates
Bayramören	Arpa, Aspir, Buğday, Nohut, Yem Bitkileri, Patates
Çerkeş	Arpa, Aspir, Buğday, Nohut, Yem Bitkileri, Patates
Eldivan	Arpa, Aspir, Buğday, Mercimek, Nohut, Yem Bitkileri, Patates
İlgaz	Arpa, Aspir, Buğday, Çeltik, Kuru Fasulye, Nohut, Yem Bitkileri, Patates
Kızılırmak	Arpa, Aspir, Buğday, Çeltik, Mercimek, Nohut, Yem Bitkileri, Patates
Korgun	Arpa, Aspir, Buğday, Nohut, Yem Bitkileri, Patates
Kurşunlu	Arpa, Aspir, Buğday, Nohut, Triticale, Yem Bitkileri, Patates
Merkez	Arpa, Aspir, Buğday, Çeltik, Mercimek, Nohut, Ayçiçeği Yağlık, Yem Bitkileri, Patates
Orta	Arpa, Aspir, Buğday, Mercimek, Nohut, Yem Bitkileri, Patates
Şabanözü	Arpa, Aspir, Buğday, Kuru Fasulye, Mercimek, Nohut, Yem Bitkileri, Patates
Yapraklı	Arpa, Aspir, Buğday, Mercimek, Nohut, Yem Bitkileri, Patates

S N	YEM BİTKİLERİ ÜRETİMİ DESTEĞİ	TL/da-yıl	%25 İlave
1	Çok yıllıklar	90 TL/da/yıl	112,5 TL/da/yıl
2	Tek yıllıklar	60 TL/da	75 TL/da
3	Silajlık Mısır	100 TL/da	125 TL/da
4	Kuru şartlarda ekimi yapılan yem bitkileri	40 TL/da/yıl	50 TL/da/yıl
S N	BUZAĞI/MALAK/MANDA /KÜÇÜKBAŞ DESTEĞİ	TL/Baş	
1	4 ay ve üzeri buzağı	350	
2	Soy kütüğü	500	
3	Döl kontrollü boğanın yavrusu	İlave 50	
4	Yetiştirici Bölgesi illeri (Çankırı)	İlave 200	
5	Anaç manda	250	
6	Soy kütüğüne kayıtlı manda	400	
7	Malak	150	
8	Soy kütüğüne kayıtlı malak	400	
9	Anaç koyun ve keçi desteklemesi	25	
BESİLİ ERKEK HAYVAN KESİM DESTEĞİ			
KONUSU		TL/BAŞ	
Besili erkek hayvan kesim desteği(manda dahil) 1-200 baş		250	
DÜVE ALIM DESTEĞİ			
Düve alımı(en fazla 100 baş)		Bakanlıkça belirlenecek düve bedelinin % 30 'u desteklenir.	

**2018 YILI
DESTEKLEME BİRİM FİYATLARI**

S N	ARICILIK DESTEĞİ	(TL/adet)
1	Arılı kovan	10
2	Ana arı	15
3	Damızlık ana arı	40
S N	ATIK DESTEĞİ	(TL/baş)
1	Büyükbaş hayvan atıkları (aşılama sonrası)	1.000
2	Küçükbaş hayvan atıkları (aşılama sonrası)	150
S N	HASTALIKTAN ARI İŞLETME DESTEĞİ	(TL/baş)
1	Hastalıktan ari işletme	450
2	Onaylı süt çiftliği	İlave 80
S N	AŞI DESTEĞİ	(TL/baş)
1	Büyükbaş Aşı uygulama	1,50
2	Küçükbaş Aşı uygulama	1,00
3	Büyükbaş Küpe Uygulama	1,50
4	Küçükbaş Küpe Uygulama	1,00
S N	TİFTİK KEÇİSİ YETİŞ. VE TİFTİK ÜRETİMİ DESTEĞİ	(TL/KG)
1	Tiftik Desteği	30
SN	ÇOBAN DESTEĞİ	(TL/İŞLETME)
1	Çoban Desteği (en az 200 baş anaç işletmeler)	5.000

HAYVAN GEN KAYNAKLARI DESTEKLERİ		
KUNUSU		(TL/BAŞ/KOVAN)
Büyükbaş hayvan koruma		600
Küçükbaş hayvan koruma		90
Sığır pedigrili koruma		800
Arı koruma		40
Islah programındaki koyun keçi ve yavrularına halk elinde ıslah desteği baş	Elit sürüde	70
	Taban sürüde	40
Halk elinde manda ıslahı (anaç manda)		850
Damızlığa ayrılan manda (düve/tosun)baş		200
Damızlık erkek materyal (koç-teke)baş		200

2018 YILI
DESTEKLEME BİRİM FİYATLARI

S N	BİYOLOJİK VE BİYOTEKNİK MÜCADELE DESTEĞİ	(TL/da)	
1	Örtü altında Biyoteknik mücadele desteği	120	
2	Örtü altında Biyolojik mücadele desteği	400	
Örtüaltı paket toplamı		520	
3	Biyoteknik mücadele desteği	50	
4	Biyolojik mücadele desteği	50	
Açık alanda paket toplamı		100	
S N	SU ÜRÜNLERİ DESTEĞİ	(TL/kg)	
1	Alabalık	250.000 kg'a kadar (250.000 kg dâhil)	0,75
		250.001-500.000 kg	0,375
2	Yeni türler	250.000 kg'a kadar (250.000 kg dâhil)	1
		250.001-500.000 kg	0,5
3	Kapalı sistem Üretim kg	250.000 kg'a kadar (250.000 kg dâhil)	0,5
		250.001-500.000 kg	0,25
4	Kilogram üstü alabalık üretimi	250.000 kg'a kadar (250.000 kg dâhil)	0,25
		250.001-500.000 kg	0,125
6	Hastalıkta ari kuluçkahanelerde damızlık alabalık desteği adet	2.500 adete kadar	60
		2.501-5.000 adet	30